

KARLSTADS KOMMUN

Särskild sammanställning

Översiktsplan 2012, Karlstads kommun

Vad är en särskild sammanställning?

När en översiktsplan är antagen ska kommunen, enligt 6 kap 16§ i miljöbalken (MB), upprätta en så kallad särskild sammanställning över miljöbedömningen.

Den särskilda sammanställningen ska redovisa

1. hur miljöaspekterna har integrerats i planen eller programmet,
2. hur miljökonsekvensbeskrivningen och synpunkter från samråd har beaktats,
3. skälen till att planen eller programmet har antagits i stället för de alternativ som varit föremål för överväganden, och
4. de åtgärder som avses att vidtas för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför.

Den särskilda sammanställningen kan ses som ett slags utvärdering av arbetet med miljöbedömningen och detta dokument begränsas till miljöaspekterna. Övriga synpunkter och dess påverkan på planen kan utläsas i samrådsredogörelsen och utlåtandet för planen.

ÖP 2012

Översiktsplan 2012 ersatte den föregående översiktsplanen ÖP06. Planen har processats och miljöbedömts enligt plan- och bygglagens respektive miljöbalkens regler för kommunala översiktsplaner och miljöbedömningar för planer.

Förslaget till ny översiktsplan för Karlstads kommun (då benämnd ÖP10) har varit på samråd mellan den 22 juni och den 25 augusti, 2010. Planförslaget ställdes ut mellan den 26 augusti och den 28 oktober, 2011. Planen har därefter antagits av kommunfullmäktige 26 april, 2012.

Planarbetet har letts av en politisk styrgrupp (tillväxtutskottet) och en förvaltningsövergripande ledningsgrupp (direktörer/chefer för stadsbyggnad, miljö, teknik- och fastighet, tillväxtcentrum och räddningstjänst).

KARLSTADS KOMMUN

Revideringen av översiktsplanen skulle enligt uppdraget särskilt inriktas mot hållbar (stads)utveckling med ökad befolkning samtidigt som miljö- och klimatpåverkan samt energi- och resursförbrukning minskar. Bland annat följande viktiga frågor angavs:

- Grundläggande strategier för stadens fortsatta utbyggnad och prioriterad utbyggnadsinriktning
- Integrering och beaktande av interna och externa planeringsunderlag och styrdokument (t ex transportstrategi, bostadsförsörjningsprogram, regionalt utvecklingsprogram m.fl.)
- Större fokus på mindre tätorter och landsbygden
- Hållbara transporter och minskat bilberoende
- Översvämning
- Möjligheten att utveckla och skapa nya pendeltågstopp (tilläggsuppdrag våren 2009)

Utöver detta har hela översiktsplanarbetet bedrivits med kommunens vision – Livskvalitet Karlstad 100 000 – som övergripande riktningssivare.

Arbetet under hela planprocessen har behandlat olika strategiska frågor, utifrån ovanstående fokusområden, rörande bland annat:

- Behovet av ökad attraktivitet som tillväxtmotor
- Behovet av nya stadsbyggnadsprinciper
- Tydligare utbyggnadsinriktning och ställningstaganden
- Hållbart transportsystem och planering för minskat bilberoende
- Regionförstoring och järnvägsförbindelser

Hur har miljöaspekterna integrerats i planen?

På översiktsplanenivå är hanteringen av de strategiska utvecklingsfrågorna rörande bebyggelse, transporter och klimat- och energifrågor bland de viktigaste och mest tongivande rörande vilka konsekvenser en plan kan tänkas få.

Miljöaspekterna har integrerats i hela planprocessen och ska genomsyra översiktsplanen och dess process. I miljökonsekvensbeskrivningen (MKB) har en sammanfattning gjorts av de diskussioner som förts kring inriktningen av planen och de strategiska frågorna (se ovan). Detta har också varit ett steg i att avgränsa MKB:n samt redovisa alternativ.

KARLSTADS KOMMUN

Huvudinriktningen på MKB:n, och således också kommunens bedömning av betydande miljöpåverkan av planen, är baserad på att ingående och relativt detaljerat redovisa översiktsplanens trafikkonsekvenser, baserat på trafiksimuleringar och belastningsanalyser, samt att följa upp och översiktligt bedöma planens konsekvenser för de regionala miljömålen utifrån inriktningsmålen och stadsbyggnadsprinciperna i planen.

Som underlag till diskussionen (inledningsvis inom kommunen på tjänstemanna- och politisk nivå, och senare för allmän diskussion inom samråds- och utställningsskedena) om omprövning av översiktsplanens inriktning, formulerades tre scenarier som illustrerar att visionen Livskvalitet Karlstad 100 000 kan nås på principiellt olika sätt, och med olika för- och nackdelar. De tre scenarierna, tillsammans med ett nollalternativ, tjänade också som jämförelsealternativ till planförslaget, alternativ som enligt miljöbalkens 6 kap 12§ ska redovisas. Utifrån denna redovisning togs sedermera de prioriterade stadsbyggnadsprinciperna fram:

- ökad Väner- och vattenkontakt
- planera med översvämningshänsyn
- förädla och förtäta staden utan att försämra tillgången till grönområden

efter samrådet tillfördes ytterligare en stadsbyggnadsprincip

- planering för ett balanserat transportsystem – rätt färdmedel till rätt resa

Detta tillägg, med fokus på miljö- och hållbarhetsaspekterna som hela tiden funnits med, tydliggjorde ytterligare vikten av miljö- och hållbarhetsaspekterna i planen.

Sammantaget innebär angreppssättet att hanteringen av miljöaspekterna (miljöbedömningsprocessen) på ett påtagligt sätt har varit intimt integrerade i planprocessen och framtagandet av planförslaget. Arbetssättet och de viktigaste strategiska frågorna har under hela processen på ett naturligt sätt behandlats i en och samma process. Däremot har MKB redovisat och dokumenterat de delar av helhetsprocessen mer specifikt rörande betydande miljöpåverkan.

Det finns tydliga kopplingar mellan MKB och plandokument, framför allt avseende de stadsbyggnadsprinciper och utbyggnadsinriktning samt riktlinjer för fortsatt planering för kommunens tätorter, landsbygd och allmänna intressen. Dessa kopplingar har över tid under planprocessen förstärkts med hänsyn till inkomna synpunkter.

Hur har synpunkter från samråd och utställning beaktats?

Samrådet

Förslaget till ny översiktsplan för Karlstads kommun var föremål för samråd mellan den 22 juni och den 25 augusti, 2010. Planen fanns tillgänglig i stadshuset, på biblioteken i Karlstad, Skattkärr, Väse samt på medborgarkontoren i Molkom och Vålberg. Planförslaget fanns även tillgängligt på kommunens hemsida. Under samrådet hölls två allmänna samrådsmöten, den 8 juli och den 22 juli. Sammanlagt har ca 100 yttranden inkommit. Dessutom har ca 1200 namnunderskrifter inkommit om förslagen kring de östra delarna av Kroppkärrssjön.

Många av de inkomna yttrandena har berört enskilda frågor/utbyggnadsområden mer i detalj. Synpunkterna från allmänheten har huvudsakligen berört förslag till ny järnvägssträckning mellan Karlstad och Vålberg, den så kallade Vålbergsrakan, bostadsbebyggelse vid östra delen av Kroppkärrssjön och en framtida upplevelseanläggning vid Skutberget. Flera yttranden har illustrerat svårigheterna med översiktsplanering – svåra intresseavvägningar och ibland motstående ställningstaganden (där olika kommunala inriktningsmål kan stå emot varandra, exempelvis ökad konkurrenskraft för gång- och cykeltrafik och kollektivtrafik kontra perifert anvisade utbyggnadsområden samt översvämningsrisk kontra ökad Väner- och vattenkontakt). Även planens detaljeringsgrad har ifrågasatts – för detaljerad, för översiktlig. Få yttranden har specifikt berört MKB (bl a Länsstyrelsen, Miljönämnden, Teknik- och fastighetsnämnden, Kroppkärrs miljövårdsförening, Naturskyddsföreningen). Däremot har många av synpunkterna berört frågor av miljökaraktär.

Synpunkterna under samrådet som är av miljökaraktär, har sammanfattningsvis berört:

- Hållbarhet, kommunikation och infrastruktur (resurshushållning, förtätning, järnväg, Vålbergsrakan, regional kollektivtrafik, cykel- och kollektivtrafik, godstrafik, ny bro över Klarälven, ej uppfyllande av restidskvoter för gc- och kollektivtrafik m m)
- Restriktivitet, risker, hälso- och säkerhetsfrågor (översvämningshänsyn, förorenad mark, buller, redovisning av planens konsekvenser för miljö kvalitetsnormerna (MKN) för vatten och luft m m)

I samrådsredogörelsen till planen framgår mer utförligt inkomna synpunkter och kommunens ställningstaganden.

Slutsatser och resultatet av samrådet

Många synpunkter har inte varit av sådan art att de föranlett principiellt ändrade ställningstaganden eller nya, omvälvande förslag i planen. Däremot har texterna i planen i flera avsnitt utvecklats och kompletterats så det tydligare framgår vad som avses och att hänsyn har tagits till de inkomna synpunkterna.

Efter samrådet har ny kunskap har tillförts och behovet av ytterligare ny kunskap och planeringsunderlag har tydliggjorts, bland annat för

- Strategisk godshantering
- Riktlinjer för hållbart byggande
- VA-plan
- Restidskvoter för BRT-stråket

Några principiellt viktiga ändringar/kompletteringar av planen har gjorts inför utställningen, bland annat:

- Tillägg av en stadsbyggnadsprincip: Planering för ett balanserat transportsystem – rätt färdmedel till rätt resa
- Geografisk precisering samt tydligare prioritering av Vålbergsrakan, som syftar till att korta restiden för persontrafik, förbättra pendlingsmöjligheterna samt utvidga den funktionella arbetsmarknadsregionen
- Principiellt ställningstagande avseende naturreservat i I2-skogen (där Vålbergsrakan föreslås passera igenom)
- Omprioritering av bebyggelseutvecklingen – större andel central bebyggelse i syfte att öka bussens och kollektivtrafikens konkurrenskraft gentemot bilen. Redovisning av restidskvoter per stadsutvecklingsområde.
- Påbörjan av arbete med VA-plan
- Konsekvenser av tappningsstrategi för Vänern

Miljökonsekvensbeskrivningen specifikt, har kompletterats med:

- Komplettering med ett textavsnitt om MKN vatten
- Förändrad skrivning avseende planens överensstämmande med miljömålen avseende buller
- En redogörelse av samrådsförslaget åtgärdsförslag och förändringar i utställningsförslaget

Utställningen

Planförslaget ställdes ut mellan den 26 augusti och den 28 oktober, 2011. Handlingar fanns att tillgå på kommunens hemsida samt i stadshuset, stadsbiblioteket, biblioteken i Skattkärr och Väse samt på medborgarkontoren i Molkom och Vålberg. Kungörelsen publicerades i lokalpressen. Under utställningstiden inkom ett sjuttiootal yttranden, varav ett betydande antal från enskilda personer (eller sammanslutningar av personer), intresseorganisationer och företag. Från allmänheten, men även från vissa andra remissinstanser, har flest synpunkter handlat om bergtäkten i Alstrum vid Vallargärdet och järnvägens sträckning genom I2-skogen (Vålbergsrakan) och vidare västerut. De flesta yttrandena avser en eller ett fåtal sakfrågor, utvecklingsområden (Jakobsberg, I2-skogen, Skutberget, Ulvsby, Alster m fl) eller andra geografiska eller tematiska områden (cykel, grönstruktur, transportinfrastruktur m m).

Det är, liksom under samrådet, mycket få synpunkter som direkt berör MKB, men väl andra miljöfrågor. I utlåtandet till planen framgår en tematisk redovisning med kommunens kommentarer över inkomna synpunkter under utställningen av planen.

Synpunkterna under utställningstiden som mer specifikt är av miljökaraktär, har sammanfattningsvis berört:

- Hållbarhet, kommunikationer och infrastruktur (resurshushållning (bergtäkt Ulvsby), förtätning, nya tågstopp och växlingsbangård samt godstrafikhantering, järnvägens sträckning genom I2-skogen (Vålbergsrakan), regional kollektivtrafik, cykel- och kollektivtrafik, ny bro över Klarälven, resecentrum, m m)
- Restriktivitet, risker, hälso- och säkerhetsfrågor (översvämningshänsyn, vattenfrågor, grönstruktur, buller, redovisning av planens konsekvenser för miljö kvalitetsnormerna (MKN) för vatten och luft m m)

Slutsatser och resultatet av utställningen

På grund av synpunkter på planförslaget under utställningen, bland annat med avseende på bergtäkten i Ulvsby, fattades i samband med antagandebeslutet om planen även beslut om att utreda en långsiktig försörjning av massor, i form av en masshushållningsplan.

Utställningen har i övrigt inte föranlett principiellt ändrade ställningstaganden eller större ändringar i planen. Texterna i planen har i flera avsnitt utvecklats, kompletterats och tydliggjorts.

Skälen till att planen antagits istället för redovisade alternativ?

Som nollalternativ användes den gällande översiktsplanen (ÖP06), med antagna fördjupningar och redan påbörjad planering. Nollalternativet illustrerar en trolig utveckling om inte ÖP 2012 skulle antas och genomföras.

Utöver nollalternativet har ytterligare tre jämförelsescenarier använts som underlag för framtagande av stadsbyggnadsprinciperna i ÖP 2012:

- Koncentrerat
- Vänerkontakt
- Översvämningssäkert

Utgångspunkten för revideringen av översiktsplanen var inriktning mot hållbar (stads)utveckling med ökad befolkning samtidigt som miljö- och klimatpåverkan samt energi- och resursförbrukning minskar – hållbar tillväxt. En av kommunens huvudinvändningar mot ÖP06 var att planen angav en mycket expansiv utbyggnadsinriktning utifrån en trekärning modell som i sin tur kunde växa utåt. Detta innebär i förlängningen ett stärkande av bilens konkurrenskraft gentemot gång- och cykel- eller kollektivtrafik. Genom att ta fram en plan som sätter fokus på hållbara transporter och minskat bilberoende samt förtätning finns goda möjligheter till en långsiktigt hållbar utveckling av den fortsatta befolkningsökningen och arbetet mot visionen Livskvalitet Karlstad 100 000.

De tre jämförelsescenarierna, som är schablonartade och stilistiska till sin karaktär, syftade till att påvisa olika principiella stadsbyggnadstendenser och som jämförelse ligga till grund för diskussioner om vilka stadsbyggnadsstrategier som närmare skulle genomsyra arbetet med ÖP 2012. Dessa scenarier är således framtagna utifrån en enda princip för stadsbyggnad vilket inte kan anses hållbart då planering handlar om sammanvägning av olika intresseanspråk. Valet av ett av jämförelsealternativet (scenarierna) har aldrig varit aktuellt då inget av dessa var för sig utgör en sammanvägd, hållbar princip för stadsutveckling.

ÖP 2012 har valts för att dess strategier utifrån ett hållbarhetsperspektiv bedömts mer ändamålsenliga framför det jämförda nollalternativets för att nå ett av de viktigaste målen – Livskvalitet Karlstad 100 000. Strategierna ger förutsättningar för att fler människor får kortare avstånd till centrum, arbetsplatser, handel och kultur, samt bättre möjligheter att välja hållbara transportmedel såsom säkra och gena gång- och cykelvägar och konkurrenskraftig kollektivtrafik. ÖP 2012 innebär inte, vilket MKB:n också visar på, inte bara fördelar och miljövinster utan även problem och utmaningar för fortsatt planering.

KARLSTADS KOMMUN

Jämfört med nollalternativet utgör ÖP 2012 en mer balanserad stadsutvecklingsinriktning som bedöms kunna möta den efterfrågan på bostäder, mark för verksamheter och attraktiva livsmiljöer som krävs för att nå visionen.

Åtgärder för uppföljning och övervakning av betydande miljöpåverkan

Översiktsplanens används vid prioritering av planuppdrag i kommunstyrelsens planarbetsprogram. Arbete pågår exempelvis med utveckling av Karlstadstråket (benämnt BRT-stråket i ÖP), masshushållningsplan samt VA-plan.

Uppföljning av planens olika inriktningsmål görs inom ramen för den strategiska planen och redovisas i kommunens årsredovisning. Instrumentet ger ingen fullständig, eller helt översiktsplanespecifik uppföljning, då detta med hänsyn till planens omfattning och komplexitet är näst intill omöjligt att uppnå. Däremot kan utvecklingen mätas och följas upp avseende bland annat befolkningstillväxt, bostäder, arbetsplatser och resande.

En sammantagen uppföljning av planen ska göras vid aktualitetsförklaringen av översiktsplanen, vilket enligt plan- och bygglagen ska göras varje mandatperiod. I samband med en aktualitetsförklaring av översiktsplanen kan utslaget av planens intentioner avläsas.

Karlstad 2014-04-07